

Galilea. 153

Litúrgia, pastoral, vida cristiana

Déu en els sentits

**«Estima el Senyor, el teu Déu,
amb tot el cor, amb tota l'ànima
i amb tot el pensament» (Mateu 22,37)**

Número **14**
Juliol-Agost de 2020
4,00 €

PER QUÈ VOLEM VEURE,
ENSUMAR, OIR, GUSTAR I
TOCAR, SI DESPRÉS ENS
CENSUREM, I NO MIREM, NI
ESCOLTEM, NI INQUIRIM,
NI FEM EL TAST, NI
AMANYAGUEM ELS ALTRES? ...

Sumari:

4
11

6
12

8
14

9
15

10
16

4
11

6
12

8
14

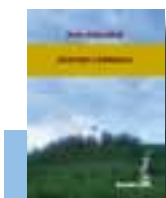

9
15

10
16

I al web (<http://galilea153.cpl.es>)

Galilea.153
Litúrgia, pastoral, vida cristiana

Any 3. Número 14
juliol-agost 2020

Edita:

Centre de Pastoral Litúrgica
de Barcelona

Periodicitat:

6 números l'any

Subscripció anual

2019/2020:

En paper: 24,50 €

Online: 18,50 €

Preu d'aquest exemplar:

4,00 €

Direcció:

M. Àngels Termes
matermes@cpl.es

Equip responsable:

Antoni M.C. Canal
Lino Emilio Díez
Maria Guarch
Quiteria Guirao
Joan Torra

Consell assessor:

M. del Mar Albajar
Dolores Aleixandre
Elisenda Almirall
Benjitu Bareto
M. Antònia Bogónez
Anna-Bel Carbonell
Cori Casanova
Paula Depalma
Albert Dresaire
Ascentxu Gómez
Manolo Juárez
Jordi Julià
Montserrat Lluveras
Tere Martín
Juan Carlos Pérez
Marta Pons
Mercè Solé

Adreça:

Centre de Pastoral Litúrgica
Nàpols 346, 1r.
08025 Barcelona
Tel. 93 302 22 35
wa: 619741047
cpl@cpl.es

Web:

<https://galilea153.cpl.es/>

Fotografia de la portada:

Mercè Solé

Dibuix plana 2:

Juan Carlos Pérez

Seguiu-nos a les xarxes
socials: @CPLeditorial

LITÚRGIA I SENTITS

El pare José Aldazábal deia que la litúrgia hauria de distingir-se per un llenguatge expressiu, no només d'idees i paraules i cants, sinó també del que no és verbal. I convidava a celebrar una litúrgia en la qual els cinc sentits hi tinguessin un paper, on hi entrés de ple la corporeïtat.

Aquest número de *Galilea.153* el dediquem a això, als cinc sentits... i entrarem en la contradicció d'explicar en paraules el que és experiència... perquè els sentits, per definició, només es poden experimentar.

José Carlos Bermejo reflexiona sobre el tocar (i no tocar) en la fragilitat, tema que encara vivim de ple per la pandèmia de la Covid-19.

La vista que ens obre a la bellesa és el que ens explica l'escultor Lau Feliu a partir de la seva experiència en pensar la seva obra artística.

L'oïda és el sentit que desgrana la Marta Aymerich responnent a les preguntes de l'entrevista que li fa la Mercè Solé.

Les germanes clarisses de Viloví d'Onyar, una de les comunitats que elaboren les formes que distribueix el CPL, relacionen gust i celebració litúrgica.

Mentre que María Esther Palma, des de la llunyana Corea, ens parla de l'olfacte i la pregària.

A manera de recull, en Lino Emilio Díez ens explica que, en la litúrgia, els ritus i els signes són possibles mitjançant la sensorialitat amb què l'ésser humà experimenta el món i les relacions.

I com a conclusió Dolores Aleixandre ens evoca la recuperació dels sentits en la litúrgia que en algun moment, potser per contrarestar-ne l'excés, s'havien perdut.

Acabo amb una reflexió personal. En tornar a les celebracions presencials, després de més de dos mesos de confinament, em plantejava anar més enllà de recuperar una rutina entre les moltes que han estat suspeses tot aquest temps.

I el que em surt és que no puc de deixar de demanar al Crist que m'obri les orelles per acollir el regal de la Paraula que escolto cada diumenge. I que m'obri els ulls per descobrir-lo en el do del pa partit, però també, i sobretot, en el famolenc, el foraster, el malalt, el presoner, el despullat... el nombre dels quals, per desgràcia, cada dia augmenta.

M. ÀNGELS TERMES
matermes@cpl.es

TOCAR (I NO PODER TOCAR) EN LA FRAGILITAT

JOSÉ CARLOS BERMEJO, *Tres Cantos (Madrid)*

Fotografia: Daniel Alarcón

Agafar de la mà, besar, abraçar, acaronar. Quins verbs tan potents per humanitzar! Ningú en prescindeix a la seva vida. Ni tan sols els que diuen «que no els agraden els petons», o una cosa semblant. Conjugant aquests verbs vivim, construïm els nostres vincles, els reforcem, ens procurem salut: salutacions, afecte, tendresa, plaer, consol. Són també un ritm de trobada... i d'acomiadament.

Quina incomoditat, la falta d'aquests verbs conjugats, encara que sigui temporalment! Que deliciosa l'encaixada de mans sincera, que deliciosa la carícia, que deliciós el petó d'amor –sensual o no–, quina gustosa manera de relacionar-se!

Davant del coronavirus

Durant el temps de confinament estem privats de moltíssims d'aquests moments. Molt dur és privar-se'n al final de la vida. Donar-los als nostres éssers estimats malalts i al final, rebre'ls dels nostres éssers estimats... és viure humanament, a la manera que ens caracteritza. Privar-se'n és una experiència de desert, d'impotència, ràbia... A vegades, desolació. Masteguem la incomoditat, ens fa mal.

La privació del contacte en la fragilitat ens fa experimentar més encara la pobresa. A vegades, sentim que és una experiència amarga. Perquè, quin poder el de la mà, el del contacte corporal!

El contacte corporal

Tocar-se és també pecat. Ja ho crec! Ho és quan fereix l'altre, quan és fruit de la violència que acaba en alguna cosa més que paraules. Tocar-se és incòmode: quan l'autobús o el metro van plens de gom a gom ens sentim fatal. Tocar-se és, moltes vegades, quelcom fred i rutinari: cal saludar-se. Però tocar-se és també comunicar-se afecte íntim i joiós. És acollir desinhibitament la suau pell del nen i descarregar-hi tendresa sense mesura. És donar un servei diagnosticant o curant malalties. És, altres vegades, comunicar, com en una abraçada sense forats, afecte sincer. I tocar és acollir la fragilitat del qui pateix.

Agafar la mà del malalt

Potser sigui aquest el contacte corporal més dens, el més difícil de viure. Violència, incomoditat, fredor, tendresa, teràpia, afecte, s'ajunten en una mà que sosté la d'un malalt o la d'una persona angoixada. A vegades, agafar la mà d'un malalt demana coratge, gairebé és un gest de violència amb un mateix. El contacte ens apropa i ens deixa desprotegits. Ens comunica, però ens despulla de la màscara que permet la distància. Ens posa en relació íntima i acollidora i descarrega sobre nosaltres emocions fortes: la gran satisfacció de la proximitat i la impotència davant el patiment aliè. Però molt més dur és no poder fer-ho!

Fotografia: Daniel Alarcón

Quan el visitant o el professional sanitari agafen la mà del malalt, sembla com si, per conducció, part del patiment passés del malalt al visitant. Així, el contacte corporal és teràpia, sobretot per a qui no es pot «curar», però també és font de tensió per a qui s'atreveix a trencar la barrera que ens separa. Com ho és el silenci, que genera una tensió tan forta que no sempre es pot suportar. En temps de coronavirus, aquesta relació, a vegades, és també representativa o supletòria o feta «en nom de» les famílies que no poden ser-hi presents.

Estrènyer les mans, acaronar, és una experiència que aixeca l'ànim, reconstrueix la persona, sobretot si en les mans hi ha el cor. Sant Camil de Lel·lis, expert en l'atenció als malalts, els deia als seus companys fa quatre segles: «més cor en aquestes mans, germans». És que les mans, el contacte corporal, té molt de poder quan hi posem el cor.

¿Qui pot saber el que passa quan tenim entre les nostres mans les d'un pacient espantat, o quan agafem les d'un ancià sol o desorientat? ¿Qui pot quantificar el valor d'una abraçada que es dona a qui ha perdut l'espòs, quan sent que l'únic que té al voltant seu són els nostres braços? Privats d'això, queda el fil espiritual de connexió, la dimensió transcendent.

Harmonia entre paraula, silenci i gest

Poder, llibertat, impotència, totes juntes en una mà que sosté una altra malalta. El silenci i la profunditat del gest signifiquen: estic amb tu, no tinc paraules, però comparteixo el teu dolor. Una estreta ben forta de mans, una carícia, com una forta abraçada, no s'ho emporta el vent. Pesen més que les paraules. Les nostres mans són capaces de fer coses admirables, miracles, com els feia Jesús amb el seu contacte terapèutic.

Potser l'harmonia entre paraula, silenci i gest, la troba el qui escolta amb el cor.

Per pensar-hi:

L'autor ens diu que tocar és comunicar afecte, és acollir, és donar un servei diagnosticant o curant malalties... però també pot ser fred o rutinari, incòmode, i fins i tot provocar violència. ¿Quina és la nostra experiència?

Harmonia entre paraula, silenci i gest:

- ¿Com la vivim en la nostra relació amb els malalts, els ancians, els més fràgils?
- ¿I en les relacions quotidianes?
- ¿I en les nostres celebracions?

MARTA AYMERICH: ESCOLTAR DES DE DINS

MERCÈ SOLÉ, *Viladecans*

Acaba de sortir el sol. Interior de la petita capella de Sant Gabriel, al Santuari del Miracle, enmig d'una natura esplèndida. Fosc absoluta amb algunes llànties enceses. El grup roman en silenci. Comencen a sentir-se alguns sons. L'oïda es desvetlla: l'aigua, uns quants còdols, el so suau d'instruments de fusta poc convencionals, percussió. Pausadament, sense inflar el volum. S'hi comencen a afegir ressonàncies, sense pretensions d'afinació, que es van harmonitzant, provinents del nostre instrument natural: la veu. Durant aquesta estona l'oïda i la percepció s'han esmolat. Es respira calma i pau.

Així vaig conèixer la Marta Aymerich, que és qui va conduir aquesta sessió de desvetllament de l'oïda. De fet, per casualitat. Jo ajudava a l'hostatgeria de la Casa d'Espiritualitat del Miracle i els organitzadors del curs Natura & Espiritualitat, de la Universitat de Girona, em van convidar a assistir a aquesta sessió, ja que es feia allà. L'experiència em va impressionar profundament, fins al punt de demanar a la Marta aquesta entrevista, tot i que, en una revista dedicada a la litúrgia, potser tocaria parlar de la música de les nostres celebracions, de la pregària feta cant i de tants i tants aspectes, encerts i dificultats que són rellevants en la nostra manera de fer pregària en les diverses comunitats.

L'experiència de què us parlo, tanmateix, ve a ser com una prèvia, com un contacte íntim evocador de transcendència que, de fet, és en l'origen de tota pregària.

Per pensar-hi, parlem amb la Marta Aymerich.

Jo el que vull és convidar a fer experiència de la vida des d'un sentit profund. A través dels sentits viscuts des de dins cap a fora, per reconnectar-nos amb la nostra natura veritable.

Quan vaig acabar la carrera de periodisme, amb 22 anys, vaig anar al Japó, a Tòquio. I va ser un impacte brutal, perquè era una societat molt massificada i tecnològicament molt avançada. Em sentia una mica robot, tan sobreestimulada! Però, en contrast, vaig trobar multitud d'espais on la natura era respectada, viscuda i font de pau.

Una de les coses que vaig aprendre a Àsia és que quan tu els deies «neteja la ment» per meditar, es posaven la mà al cor. El cervell no és la ment. L'escolta es fa des de dins, des del cor. Aprendre a mirar des de dins, a moure'ns des de dins provoca canvis que commouen i que ajuden a viure amb plenitud. Són experiències. I les experiències ja no les oblidés.

Vaig acabar vivint més d'un any en un monestir, meditant en silenci profund, en contacte amb la natura. Vaig viure a Orient prop de deu anys, em vaig formar en medicina xinesa, filosofia, moviment, música, fins

que vaig sentir la crida a compartir en el meu entorn tot allò que Orient m'havia aportat. Per això ara treballo com a terapeuta a través de la música, del txi kung, de l'atenció, i sobretot de la natura. Un entrenament per a l'escolta profunda, que inclou tots els sentits. Trobo que la natura és la gran mestra.

De fet a Occident també hi ha una gran tradició de música i de pregària a partir del cant. Però ara no cantem mai a la vida quotidiana, cantem molts menys que anys enrere. Potser l'àmbit cristià és dels pocs que queden. Quan cantem, però, tinc la sensació que ens movem en una mena de superficialitat inhibida.

No estem acostumats a cantar i pensem que necessitem tècniques. Hi ha molts graus d'escolta. Posaré un exemple a partir del sentit de la vista. No és el mateix veure que mirar, que observar, que contemplar i que sentir-se contemplada. Són graus diferents. Comences posant l'atenció en un punt i acabes fonent-ne amb la totalitat. La nostra societat, amb la tendència que tenim de voler dominar-ho tot, hem anat a un desenvolupament increïble de recerca, d'observació, d'analítica, de detall, però hem perdut la visió global.

En això del cant que deies, de petits, tots els nens canten. Després sentim que no cantem prou correctament i ens inhibim. Però hi ha moltes maneres de fer música. A Occident tenim el so temperat, és a dir, dividit en notes molt precises. Però entre nota i nota hi ha un munt de microtons, de matisacions, que nosaltres tendim a deixar de banda, però que són molt presents en les músiques més tradicionals. I de fet cada nota desvetlla una sèrie d'harmònics que moltes vegades ni percebem, però que hi son. El so ens permet adonar-nos de com instruments afins vibren per simpatia arribant amb el temps a fusionar-se. Des de l'harmonia, la música té una gran capacitat d'arrossegar-nos en la dansa infinita cap a l'unisó. Jo treballo amb el so, per fer-lo conscient. Es diu que només pots sentir un so quan l'has experimentat.

Quan cantem amb uns altres, com que volem estar afinats amb el grup, comencem a escoltar. Escoltem i ens obrim, i els harmònics comencen a dansar i es genera una experiència transcendent.

¿A tu et sembla que la connexió amb la natura ens fa ser més nosaltres mateixos?

Nosaltres no solem percebre el so de la natura, que està contínuament cantant. La mare terra, arbres, vent, rius, ocells, emeten harmonies quasi imperceptibles de vegades. Quan ens connectem amb la natura, entrant en aquesta escolta des del cor, ella comença a cantar per a nosaltres, ens «afina», ens reconcilia amb la nostra natura interna... la clau és des d'on ho fem. Cal una actitud d'humilitat. No es tracta de «fer esport en la natura», sinó d'escoltar-la profundament.

Ara mateix, estic treballant en una aplicació de mòbil que es diu «Do» (que en japonès vol dir «camí d'aprenentatge»), que ens ajudi a percebre i integrar la natura de Km 0, la natura que fins i tot els urbanites tenim a l'abast. Està pensada per a les persones que viuen a ciutat i que pateixen els efectes d'una certa desconexió de la natura. La natura és com una brúixola, que ens obre els camins del cor, i que ens equilibra ment-cor-esperit. Això ens obre a una experiència de la vida molt més plena. Molt més completa. Ens porta a l'agraïment i a la senzillesa

¿Què podem fer per connectar-nos fàcilment amb la natura?

Amb el confinament, el fet d'estar tots a casa ens ha obligat a fer una mirada cap a l'interior. Hi ha qui ho ha patit. Hi ha qui n'ha gaudit. El que proposaria per als que vivim a ciutat, que tenim difícil anar a escoltar un riu o el mar, els recomanaria escoltar l'aigua a casa.

Una possibilitat seria agafar un bol a casa, una mica ampli,

perquè això fa un efecte «cova» i amplifica el so. Hi posem una mica d'aigua. I juguem amb l'aigua. Tanquem els ulls i deixem caure gotetes i les escoltem. O bé juguem amb una esponja i escoltem com les gotetes van caient. És una manera d'anar sentint com aquests sons ens afecten. Arribarà un moment, si ens donem una mica de temps, que sentirem els sons d'una altra manera. Podem jugar amb l'aigua en moviment. Sacsejant molt a poc a poc una ampolla petita, sentirem com si fos una pluja. Amb una ampolla gran, la sensació serà una altra.

En temps d'incertesa i d'ansietat, com és els que ens provoca la situació que estem vivint, fer-nos conscients de la nostra capacitat de ser nosaltres mateixos i de connectar-nos amb el món ens obre una gran esperança.

Fer-nos sensibles a la natura, escoltar des de dins, obrir-nos a la presència dels altres, unir les nostres veus i harmonitzar-les... Una aportació humana i universal que sens dubte pot ajudar-nos a viure amb autenticitat tant les Benaurances com les celebracions litúrgiques i que ja és ben present en la tradició cristiana de moltes maneres: des dels Pares del Desert, a la vida contemplativa o senzillament a la connexió amb la natura que traspuen els evangelis. Tot pot sumar per contribuir a aquella actitud de *participació activa* de què parlava el Concili.

ART I BELLESA A L'ESGLÉSIA

LAU FELIU, *Barcelona*

Ja és difícil parlar d'art i de bellesa que si a més a més els volem dins del marc d'una església, em fa l'efecte que ho compliquem una mica més. Difícilment entenem d'una mateixa manera què és l'art i què és bell, per això miraré d'apuntar algunes idees que m'acompanyen en la meua feina. I particularment en la realització de les obres de caràcter religiós.

Se'ns repeteix des del món teòric-artístic que l'art és provocació, i sí, crec que sí. Però provocar vol dir causar, suscitar, estimular una reacció i aquí és on cada artista escull la seva actitud. Jo ni busco la polèmica ni m'interessa l'escàndol i el rebuig. Jo he pres partit per remoure, amb una mica de sort, les emocions de qui vol assumir el paper de receptor. I ja seria fantàstic si promogués la reflexió estimulants l'esperit.

I la bellesa és una eina però mai suficient en ella mateixa. I si es converteix en l'objectiu primordial, parem atenció només en la part formal i despullam l'art del missatge, el convertim en un material de decoració.

Per altra banda l'art en l'església és bo que porti alguna cosa més que bellesa, ha de col·laborar en la funció del temple com espai litúrgic, com a espai de pregària.

Molts cops he tingut la necessitat de fer un crist, un sant sopar, pintar una estola de manera personal com

una forma més de fer pregària, d'expressió íntima de la fe. Però això és una creació que normalment es queda a casa.

És quan se't demana una obra per a una església quan el plantejament és diferent, menys espontani, més meditat. Primer de tot, un cop vist el lloc on ha d'anar la peça, començo a estudiar el que ha de representar. Si és un sant miro la iconografia, m'impregno de la seva vida i si és possible lleigeixo algun dels seus escrits. Amb aquesta informació van agafant forma les imatges que, a base d'esbossos dibuixats i modelats amb fang, intento que recullin trets que defineixin la personalitat, l'obra, i alhora puguin aportar una mica de didàctica. Per exemple el timpà de Sant Martí de Provençals representa el sant compartint la capa amb el pobre. Per donar un sentit més catequètic el vaig representar descavalcat a peu pla, despullat del seu poder per abrigar al pobre. La caritat de tu a tu.

I finalment crec que és essencial que en realitzar aquestes obres es visqui el procés amb sinceritat, gràvid dels sentiments i emocions que l'obra em remou amb l'esperança que pugui acompanyar a algú en la seva pregària, que transmeti una mica l'esperit que ha acompanyat la realització.

Fotografia: Lau Feliu, *Sant Martí descavalcat*, timpà de la parròquia de Sant Martí de Provençals de Barcelona.

EN LA LITÚRGIA... AMB ELS CINC SENTITS!

LINO EMILIO DÍEZ VALLADARES, *Madrid*

Fotografia: Pixabay

En la litúrgia, la unió de la comunitat amb Déu esdevé a través de una concatenació de ritus i de signes que són fets possibles i participables mitjançant la sensorialitat amb què l'ésser humà experimenta el món i les relacions.

La importància de centrar el paper dels sentits en l'experiència litúrgica resulta fonamental vista la rapidesa de les accions i la virtualització de les relacions que caracteritza el món contemporani; la proposta litúrgica pot i ha de redescobrir i proposar en tota la seva bellesa aquest espai d'experiència que, encara que estigui plenament arrelat en el temps, permet entrar en la dimensió de l'Etern. Mitjançant la litúrgia terrena es participa en la litúrgica celestial, preassaborint la bellesa de la Pàtria vers la qual camina el poble cristià; això significa que tota la nostra sensorialitat ha d'estar implicada en una experiència d'encant mitjançant la concertada implicació dels elements constitutius de l'especialitat i la ritualitat.

No és corrent rere els llenguatges de la contemporanietat com la

litúrgia pot expressar-se plenament, sinó orientant l'home i la dona d'avui vers aquella expressió d'estupor davant la bellesa sense temps de l'eternitat. Tacte, gust, vista, oïda i olfacte han de ser directament estimulats per l'acció litúrgica i, mitjançant experiències sensorials, és possible viure la participació comunitària i sentir la nostàlgia de la Pàtria eterna.

Els sentits i la sensibilitat són les vies que tenim a la nostra disposició per percebre la realitat: des de la realitat més senzilla fins a la realitat mateixa de Déu. Ens pertanyen per fer ressonar «realitat i Déu» dins de nosaltres i fer-nos tornar després a la realitat i a Déu amb el cor dilatat.

La temptació del món virtual, la cultura de l'aparença, els reptes de la quotidianitat... poden afrontar-se amb èxit si arrelem els sentits i la sensibilitat en la intel·ligència i en l'afectivitat madura; si lloem Déu pels sentits i per la sensibilitat. Ell està amb qui «sent» en el seu nom; amb qui dispensa atenció i cura en el seu nom; amb qui teixeix vincles de solidaritat,

comunió i compassió profunda en el seu nom. Amb qui estima en el seu nom.

El cos és un element essencial.

Alguns desconfien del cos en la pregària, un cos que caldrà domar o educar i potser tractar durament... El cos és un do de Déu que s'ha de respectar i que es pot convertir en veritable suport de la nostra lloança; un sender, un camí d'accés a Déu. La manera com, en la litúrgia, són cridats a manifestar-se els nostres cinc sentits ens ho manifesta magníficament.

Dialoguem...

- ¿Quin paper juguen en les nostres celebracions els «cinc» sentits?
- ¿Què se li ofereix a la vista? ¿Què se li ofereix a l'oïda? ¿Què se li ofereix a l'olfacte? ¿Què se li ofereix al tacte? ¿Què se'n dona per assaborir?

L'encens a la litúrgia: significat

L'encens en la litúrgia té un doble significat: per una banda, indica reverència i veneració cap allò que s'encensa; per una altra, simbolitza la pregària «que puja cap a Déu com l'encens» (*Salm 140,2*).

L'encens a la missa: moments en què s'utilitza

A la missa es pot utilitzar en quatre moments:

- en la processó d'entrada i al començament de la celebració (s'encensen la creu i l'altar);
- abans de la proclamació de l'evangeli (l'evangelari);
- durant la preparació de les ofrenes (el pa i el vi, la creu, l'altar, i també el celebrant i el poble);
- i després de la consagració (l'hòstia i el calze durant l'elevació).

El missal, però, diu que l'encens «es pot fer servir» (per tant, és optatiu), i recalca «si es vol». Cal, per tant, tenir un criteri lògic i homogeni, i utilitzar-lo en les misses més solemnes. I tampoc cal fer-lo servir en els quatre moments, sinó que hi pot haver una gradació segons els casos. Sens dubte, els moments més significatius són els previs a la proclamació de l'evangeli i a la pregària eucarística, és a dir, els moments centrals: la doble taula de la Paraula i de l'Eucaristia.

L'encens a la missa: quines coses s'encensen i com

¿Quines coses s'encensen a la missa? ¿Qui encensa?
¿Com s'encensa?

El celebrant encensa brandant tres cops l'encenser: el Santíssim Sagrament, la relíquia de la santa Creu o les imatges del Senyor, les ofrenes per al sacrifici de la missa, la creu de l'altar, l'evangelari i el ciri pasqual; tots com a expressió de veneració al Senyor.

I «després un diaca o un altre ministre també poden encensar –brandant tres cops l'encenser– el sacerdot, per raó del ministeri, i el poble, per

raó de la dignitat baptismal» perquè també els ministres i l'assemblea són presència de Jesucrist en la litúrgia.

En canvi, només s'encensen brandant dos cops l'encenser les relíquies i les imatges dels sants, i només al començament de la celebració. Per cert, «abans i després de l'encensació es fa una inclinació profunda a la persona o a la cosa que s'encensa, exceptuant l'altar i les ofrenes per al sacrifici de la missa».

«TASTEU I VEUREU QUE N'ÉS DE BO EL SENYOR»

GERMANES CLARISSES, *Fraternitat Santa Clara de Vilobí d'Onyar*

Fotografia: Formes elaborades per les Germanes Clarisses de Santa Clara de Vilobí d'Onyar.

La litúrgia eucarística ens porta a viure plenament el vincle entre experiència corporal i vivència simbòlica a través dels signes del pa i del vi. El Senyor Jesús forma part de la nostra corporeïtat i transforma el nostre esperit per mitjà del seu Esperit.

En aquestes línies reflexionarem sobre el sentit del gust relacionat íntimament amb la celebració eucarística comunitària.

Per interioritzar la força de vida que el sentit del gust ens proporciona, hem de veure i sentir el que està fora de nosaltres, per tal que el que veiem i sentim formi part del nostre cos i sigui aliment que manté la vida, biològicament parlant.

Des de la dimensió espiritual, el gust permet tastar el gust d'un ideal, descobrir el gust del mateix Déu, així el llegim al salm 33: «Tasteu i veureu que n'és de bo el Senyor».

Aquest «tasteu» ¿què significa? Resat aquest verset, anem al relat de l'últim sopar de Jesús. Fixant-nos com el record del «gust» d'aquell sopar, centrat i concentrat en el protagonisme indiscutible d'un tros de pa repartit entre els amics i companys en el camí de la vida, ha quedat gravat en la memòria del cor de tota la vida cristiana. És aquest gust el que ens fa servidors, el que ens fa germans; és el gust que fa de la diversitat, la comunitat.

Comunitat que, generació rere generació, és convocada per partir el pa que dona nova vida a la vida; que omple

de germanor la solitud, que fa esclatar la llum de l'esperança per sobre de les tenebres de la tristor. Aquest canvi el fa possible quelcom tan simple, tan discret, com un tros de pa compartit per amor i des de l'amor. Un tros de pa que en l'àpat eucarístic es transforma en el Cos del Senyor i que s'uneix al cos de cada creient per donar gust a la vida: gust de solidaritat, de fraternitat, de vida que no descansa fins a donar-se totalment per cada germà, cada germana... gust d'Evangelí.

El gust de l'Eucaristia cristiana omple de sentit tot el que fem i vivim perquè és el gust de la donació sense condicions.

¿Omplim de «gust» les nostres trobades eucarístiques, interioritzem personalment aquesta donació del Senyor? Que la litúrgia de l'Eucaristia surti fora dels nostres temples per viure-la en les nostres relacions, donant-li força amb el testimoni encarnat de l'Evangelí. Aquesta litúrgia només té sentit si la transformem en carn de la nostra carn, com feu el mateix Jesús.

¿Quan mengem el cos del Senyor, quin gust ens deixa? De la resposta que donem dependrà que l'Evangelí doni gust a la nostra vida. Gust de pregària, de servei. En definitiva, de la resposta que surti del cor de cada cristià, de cada cristiana, dependrà que la vivència de la litúrgia eucarística deixi una empremta de vida allí per on passem o, simplement, sigui una sèrie de ritus religiosos. Evangelí i litúrgia crearan vida nova en la nostra petita Església domèstica si deixem que el pa fet Cos de Crist doni gust a la Vida.

L'OLFACTE I LA PREGÀRIA

MARÍA ESTHER PALMA, *Corea*

Encara recordo fa un parell d'anys, quan feia uns dies d'exercicis espirituals ignasians, la invitació a entrar amb el cor i amb els cinc sentits en l'escena del naixement de Jesús. Es tractava d'olorar la palla, els animals, la menjadora, el burro i fins i tot intuir, per l'olor, el cansament de Josep i Maria. La imaginació visual la tinc desenvolupada però aquesta tasca d'utilitzar l'olfacte en la pregària he de confessar que no em va ser gens fàcil.

Els cinc sentits són molt importants en la nostra vida i aporten diferents matisos a la nostra sensibilitat. En la pel·lícula coreana «Paràsits», enguany guardonada amb nombrosos Oscars, l'olor és una cosa súper important. Per al seu director Bong Jun Ho, l'olor ens parla de la proximitat que hi ha entre les persones i també de la lluita de classes socials. L'olor defineix, segons ell, la identitat d'una persona, la classe a la qual pertany i portant encara més lluny aquest tema, en les escenes finals, sembla ser el motiu que desencadena un assassinat.

Però, i per a nosaltres els creients, ¿és l'olor una cosa important en les nostres litúrgies, en la nostra pregària, en la nostra manera de relacionar-nos amb Déu, amb els altres i amb nosaltres mateixos? En la paraula de Déu sant Pau ens convida a ser «el perfum de Crist» i a «escampar a tot arreu la bona olor» (2 Corintis 2,14). Però, ¿es tracta d'una invitació literal? ¿O estem parlant sempre «en sentit figurat»? ¿Ens hem fet aquesta pregunta alguna vegada? ¿És important per a la nostra pregària i per a la nostra vida litúrgica l'olfacte? L'oida és important perquè ens permet escoltar els textos, la música i fins i tot l'ús dels instruments, la patena, el calze, el caure de l'aigua en rentar-se les mans el capellà, etc. La vista és important perquè els símbols visuals de la litúrgia són molt poderosos: l'altar, la creu, el Cos de Crist que s'eleva, els vestits del prevere, les espelmes, etc. El tacte és important en la salutació de la pau, en l'agafar-nos les mans a vegades en la pregària del Parnostre (com ho trobem a faltar ara en temps de distància social!). Però, ¿i l'olfacte?

«Que pugi el meu prec davant teu com l'encens», diu el Salm 141. En iniciar la meua pregària personal,

al terra, asseguda en papallona, sempre encenc una espelma, és tot un ritua, visual, però també implica l'olfacte. Sempre encenc també una vareta d'encens davant l'antiquíssima icona copta de l'«amistat» i tot em parla del que soc. La meua vida s'ha d'anar desgastant de mica en mica en amor per als altres d'una manera discreta, com fum que s'eleva a Déu. Ell sí la veu i recull aquest lliurament. Tant de bo no en quedi res, excepte la bona olor de qui «va passar pel món fent el bé». Que nés de bo que en consumir-se la vareta només en queda cendra. «Som pols» però tota l'habitació s'omple d'aquesta olor. Com en la trobada de Jesús amb aquella dona, dies abans de morir, que va ungir els peus de Jesús amb perfum preuadíssim de nard i els hi eixugà amb els cabells.

Tal vegada hauríem de despertar molt més aquesta sensibilitat a l'olfacte en les nostres litúrgies comunitàries i pregàries personals, perquè així també les nostres vides siguin de mica en mica i cada vegada més aquest «perfum» agradable a Déu.

Fotografia: Pixabay

TASTAR LA PREGÀRIA AMB ELS CINC SENTITS

Aquests dies pensava que la pregària no té perquè ser una trista recitació. Els llibres bíblics ens conviden a atansar-nos a Déu amb els cinc sentits, a prosternar-nos davant el Senyor i a aclamar-lo amb totes les nostres forces (*Lamentacions 2,18*); perquè hi ha «Un temps de plorar i un temps de riure, un temps de plànyer-se i un temps de dansar». (*Cohèlet 3,4*) I a Déu s'hi arriba per diferents camins.

Encara més...

La invitació a pregar amb els cinc sentits es fonamenta en la manera com Déu mateix –ens diu la Bíblia– copsa amb els seus sentits la nostra pregària.

- Amb els seus ulls: «El Senyor Déu ens veu i realment sent compassió de nosaltres». (*2 Macabeus 7,6*)
- Amb el tacte: «La mà del Senyor no és pas tan dèbil que no pugui salvar...». (*Isaïes 59,1*)
- Amb l'oïda: «... ni tan dura la seva oïda que no pugui sentir-hi». (*Isaïes 59,1*)
- «Ell escolta el meu clam, para l'orella al meu crit d'auxili». (*2 Samuel 22,7*)
- Amb el nas: «El Senyor es va complaure en l'olor agradable dels sacrificis». (*Gènesi 8,21*)
- Amb la boca: «Déu li va fer sentir la seva veu». (*Siràcida 45,5*)
- Amb el seu cor: «Ell escolta el meu clam, el meu crit li arriba al cor». (*Salm 18,7*)
- Amb tot el seu ésser: «Us duc als braços des que vau néixer, soc jo qui us porta des de les entranyes de la mare». (*Isaïes 46,3*)

Animat doncs per l'Esperit de Déu, alço la meva pregària:

- Amb els meus ulls: a través d'aquesta icona que m'hi ajuda...
- Amb el tacte: tocant amb delicadesa les pàgines de la Bíblia...
- Amb l'oïda: escoltant aquests cants espirituals...
- Amb el nas: ensumant la bona olor de l'espelma encesa...
- Amb la boca: cantant i recitant aquestes paraules...
- Amb tot el meu cor: perquè s'ompli de la joia de la teva Presència...

«El meu cor se n'alegra i en faig festa tot jo». (*Salm 16,9*)

I encara més si sabés tocar algun instrument o dansar sense por...

I quina delícia quan comparteixo la pregària de la Comunitat!

Si hi soc conscient, hi participo amb tots els meus sentits

i així, junt al Salmista, puc cantar:

«Joia i festa a desdir al teu davant; al teu costat, delícies per sempre». (*Salm 16,11*)

Amén.

VACANCES LITÚRGIQUES

PAULA DEPALMA, *Madrid*

Dedicar el temps d'estiu a aprofundir en els relats bíblics i en les festes que proposa la litúrgia ens ajuda a viure unes vacances en un profund context eclesial. Aquest període de vacances és certament especial. Hem viscut, amb el confinament ocasionat per la pandèmia, la reducció de la litúrgia i de les celebracions a la seva mínima expressió. Hem estat a casa innovant gestos i ritus per celebrar la Setmana Santa i hem seguit aprofundint en la fe en un nou context: el de les cases i el de la proximitat de la malaltia i el dol (o la falta de dol). Pot ser aquestes vacances podrem viure més a fons la litúrgia fins i tot seguint amb els ritus que hem iniciat a les cases i des de les situacions concretes que ens toquen viure.

Per la seva part, la litúrgia dels mesos d'agost i setembre ens proposa seguir durant els diumenges l'evangeli de Mateu. Són diumenges que corresponen al temps de durant l'any i que es veuen interromputs únicament per la solemnitat de l'Assumpció, que és el 15 d'agost, dia festiu i recomanat perquè tots assistim a l'Eucaristia en honor a Maria. Per això prevaldrà el color verd dels ornaments els diumenges i ferials, mentre que en les festes marianes serà el blanc o blau clar (només a Espanya).

Unes altres festes importants en aquest període d'estiu són les dues dedicades al Senyor: el 6 d'agost la Transfiguració del Senyor i el 14 de setembre l'Exaltació de la Santa Creu. També n'hi ha una en honor de Maria, el dia 8 de setembre, que recordem la Nativitat de Maria (nou mesos després de la Immaculada Concepció, que és el 8 de desembre). És la festa popularment anomenada de les Maredeus trobades: Núria, Meritxell, Queralt, Montserrat, etc.

Moltes altres festes en honor a diferents sants recorren aquests mesos d'estiu. Algunes en agost són les dels sants Gaietà el 7 d'agost, Domènec de Guzmán el 8 d'agost, Teresa Beneta de la Creu el 9 d'agost, Llorenç el 10, Clara l'11, Maximilià Kolbe el 14, Rosa de Lima el 23, Bartomeu el 24, Josep de Calassanç el 25, Mònica el 27 i Agustí el 28. Al setembre recordem

entre d'altres a Pere Claver el dia 9, Hildegarda el 17, Mateu el 21, Tecla el 23, Cosme i Damià el 26, Vicenç de Paül el 27 i Jeroni el 30.

Recordar i viure els temps litúrgics ens ajudaran a enfortir la fe en aquests temps tan especials que ens toca viure. I a habitar cristianament el lloc precís en què ens trobem, envoltats per les persones que estan amb nosaltres. Fer de les nostres cases i de les nostres comunitats concretes en aquests moments un lloc ple de la presència de Déu és un desafiament de transformació avui imprescindible. Viure la litúrgia ens pot ajudar en aquest desafiament.

Suggeriments per als cants de cada diumenge o festa al nostre web:
<https://goo.gl/FXg1V1>
 En castellà a
<https://goo.gl/Y17Siv>

**Diumenges del 18 al 26
 del temps de durant l'any, cicle A**

*Amb la solemnitat de l'Assumpció
 de la Benaurada Verge Maria
 Del 2 d'agost al 27 de setembre de 2020*

Diumenge	Primera lectura	Segona lectura	Evangelí
Diumenge 18 2 agost	Veniu i mengeu <i>Isaïes 55,1-3</i>	Res de l'univers creat no serà capaç d'allunyar-nos de Déu <i>Romans 8,35.37-39</i>	Tothom en menjà tant com en volgué <i>Mateu 14,13-21</i>
Diumenge 19 9 agost	Estigue't a la muntanya, a la presència del Senyor <i>1 Reis 19,9a.11-13a</i>	Tant de bo fos jo proscrit del Crist, en lloc dels meus germans <i>Romans 9,1-5</i>	Maneu-me que vingui caminant sobre l'aigua <i>Mateu 14,22-33</i>
Assumpció de la B. V. Maria 15 agost	Una dona que tenia el sol per vestit i la lluna sota els peus <i>Apocalipsi 11,19a; 12,1.3-6a.10ab</i>	Crist, el primer; després, els qui són de Crist <i>1 Corintis 15,20-26</i>	El Totpoderós obra en mi meravelles. Exalça els humils <i>Lluc 1,39-56</i>
Diumenge 20 16 agost	Deixaré entrar els estrangers a la muntanya sagrada <i>Isaïes 56,1.6-7</i>	Déu, que ha cridat Israel, no es farà mai enrere <i>Romans 11,13-15.29-32</i>	Dona, quina fe que tens! <i>Mateu 15,21-28</i>
Diumenge 21 23 agost	Li posaré a l'espatlla la clau del palau de David <i>Isaïes 22,19-23</i>	Tot ve d'ell, passa per ell i s'encamina cap a ell <i>Romans 11,33-36</i>	Tu ets Pere. Et donaré les claus del Regne del cel <i>Mateu 16,13-20</i>
Diumenge 22 30 agost	La paraula del Senyor m'és un motiu d'escarnis <i>Jeremies 20,7-9</i>	Oferiu a Déu tot el que sou, com una víctima viva <i>Romans 12,1-2</i>	Si algú vol venir amb mi, que es negui ell mateix <i>Mateu 16,21-27</i>
Diumenge 23 6 setembre	Si no adverteixes el pecador, jo et faré responsable de la seva sang <i>Ezequiel 33,7-9</i>	Estimar és tota la Llei <i>Romans 13,8-10</i>	Si fa cas de tu, t'hauràs guanyat el germà <i>Mateu 18,15-20</i>
Diumenge 24 13 setembre	Perdona els altres, i Déu et perdonarà els pecats <i>Siràcida 27,33-28,9</i>	Tant si vivim com si morim, som del Senyor <i>Romans 14,7-9</i>	No et dic que perdonis set vegades, sinó setanta vegades set <i>Mateu 18,21-35</i>
Diumenge 25 20 setembre	Els meus pensaments no són els vostres <i>Isaïes 55,6-9</i>	Per a mi, viure és Crist <i>Filipencs 1,20c-24.27a</i>	¿Tens enveja perquè jo soc generós? <i>Mateu 20,1-16a</i>
Diumenge 26 27 setembre	Si el pecador es converteix i deixa de fer el mal, salvarà la seva vida <i>Ezequiel 18,25-28</i>	Tingueu els mateixos sentiments que heu vist en Jesucrist <i>Filipencs 2,1-11</i>	Penedit del que havia fet, anà a la vinya <i>Mateu 21,28-32</i>

Memòria d'una conversa

DOLORES ALEIXANDRE, *Madrid*

Pertanyo a la generació que va viure els primers canvis del Vaticà II i que van començar per la litúrgia: calia espolsar-se les sandàlies de tota la pols de rituals arcans i vestimentes estranyes; calia desterrar també costums anquilosats i ens hi vam posar amb entusiasme. Volíem apropar l'Eucaristia al Poble de Déu perquè tornés a tenir Pa trencat i compartit que circulava en la comunitat de germans i germanes. No sempre ho vam saber fer amb encert. Recordo celebracions sense altar, sense estovalles, sense ornaments, sense espelmes, sense flors: tots al voltant d'una taula amb un plat i un got de cuina, pa i vi normals i, alguna vegada, fins i tot el cendrer perquè el celebrant pogués fumar sense problemes. La «conversa homilètica» devorava gairebé tot el temps, no es feia servir cap llibre i el ritual s'anava improvisant. Amb el pas del temps jo anava notant un malestar difús, com si el meu sentit estètic es ressentís, però era

impensable tornar enrere: qual-sevol proposta en aquest sentit era titllada de conservadorisme.

Però a finals dels 70 vaig anar per Pasqua a Taizé i aquest va ser el meu «camí de Damasc» perquè allà vaig «recuperar els sentits». Vaig veure amb admiració la importància que donaven a les icones, a l'ordre, a la llum i les flors, al color, la música i l'encens. Em vaig submergir en un altre àmbit al qual havia deixat de donar importància i vaig prendre consciència de com m'ajudava tot allò que jo ja donava per irrecuperable a l'hora de celebrar i pregar. Els meus sentits estaven afamats i es van afartar, estaven atrofiats i es van despertar.

Però la dificultat m'esperava a la tornada. Em vaig posar a actuar amb aquell fervor no sempre encertat dels conversos, entestada en introduir canvis en la nostra manera de celebrar, però en el meu entorn pastoral (preveres, catequistes, animadors de

grups) no estaven per incorporar res de nou. Els semblava que donar importància a l'estètica i tenir cura de la vista, l'oïda i l'olfacte era pur esteticisme i que això significava un pas enrere, un intent de sacralitzar el que s'havia secularitzat amb tant d'esforç i tantes ruptures. Em van dir que m'havia tornat conservadora i espiritualista i que no entenien quina necessitat hi havia de posar en qüestió el que era inqüestionable.

Ha passat molt de temps des de llavors, les coses han tornat al seu lloc. ¿Al seu veritable lloc? Quant ens queda encara perquè tot el nostre ésser, sentits inclosos, «entri al goig del Senyor»!